

Zakład Uprawy i Nawożenia RO
Pracownia Uprawy i Nawożenia Roślin
Sadowniczych

**ZNACZENIE FORMOWANIA POCZĄTKOWEGO DRZEW OWOCOWYCH DLA ICH PLENNOŚCI
I PRODUKTYWNOŚCI**

Autor:

Dr Halina Morgaś

Publikacja przygotowana w ramach **zadania 3.3:**
„Regulowanie wzrostu i owocowania roślin ogrodniczych”

Programu Wieloletniego:
„Działania na rzecz poprawy konkurencyjności i innowacyjności sektora ogrodniczego
z uwzględnieniem jakości i bezpieczeństwa żywności oraz ochrony środowiska
naturalnego”

Skierniewice 2016

Wprowadzenie

Cięcie drzew jest ważnym zabiegiem agrotechnicznym. Przy jego pomocy formujemy odpowiedni kształt korony, jej wielkość i zgęszczenie. Korony prawidłowo cięte są przewiewne i dobrze oświetlone. Sprzyja to utrzymaniu dobrej kondycji drzew i obfitemu owocowaniu. Cięcie jest również ważnym zabiegiem fitosanitarnym, gdyż w jego trakcie usuwa się pędy porażone, co ogranicza rozwój wielu chorób. Specjalnym rodzajem cięcia jest przycinanie młodych drzewek po ich posadzeniu na miejsce stałe. Jego znaczenia dla przyszłej plenności drzew i jakości produkowanych owoców jest nie do przecenienia. Błędy popełnione w tym pierwszym etapie formowania często skutkują negatywnie przez cały czas eksploatacji drzew i są trudne do skorygowania.

Przycinanie drzewek po posadzeniu prowadzi się w celu przywrócenia równowagi między częścią podziemną i nadziemną okulantów, naruszonej w czasie ich wykopywania ze szkółki. W trakcie wykopywania około 2/3 korzeni jest odcinana i pozostaje w glebie. Cięcie po posadzeniu ma na celu złagodzenie tej niekorzystnej sytuacji. Przycinanie drzewek/okulantów wykonuje się z chwilą ruszenia wegetacji, niezależnie od terminu ich sadzenia (jesień czy wiosna). Natomiast sposób i intensywność przycinania zależy od jakości okulanta, warunków w jakich drzewka będą rosły oraz od wybranej formy korony. Przycięcie po posadzeniu jest pierwszym zabiegiem formującym przyszłą koronę drzewa.

Biorąc pod uwagę znaczenie prawidłowego przebiegu pierwszych, początkowych etapach formowania koron drzew owocowych, poniżej przedstawiono kilka szczegółowych procedur postępowania przy wyprowadzaniu konkretnych typów koron. Uwagi te mogą pomóc w uniknięciu błędów w kształtowaniu zrębów przyszłych koron. Prawidłowa konstrukcja korony, niezależnie od jej typu, zapewnia właściwą cyrkulację powietrza w jej obrębie oraz prawidłowy rozkład światła słonecznego. Silna konstrukcja (zręb) korony gwarantuje utrzymanie wszystkich zawiązanych owoców do czasu ich zbioru. Regularny kształt drzewa usprawnia również zabiegi ochrony przed patogenami, umożliwiając dotarcie cieczy roboczej do wszystkich partii korony. Przede wszystkim jednak regularny, właściwy kształt korony decyduje o prawidłowej dystrybucji światła słonecznego, także do wnętrza korony. Światło słoneczne decyduje zaś o plenności i produktywności drzewa. Jest głównym czynnikiem plonotwórczym, razem z właściwym odżywieniem w mineralne składniki pokarmowe.

Znaczenie jakości okulantów dla przyszłego rozwoju drzew

Silny materiał szkółkarski, którego cechy uosabia drzewko dwuletnie z jednoroczną koronką, z mocnymi prawie poziomymi odgałęzieniami bocznymi, oszczędza czas potrzebny na uformowanie korony. Sad założony z materiału najwyższej jakości wcześniej zaczyna owocować i utrzymuje wysoką kondycję i produktywność przez wszystkie lata eksploatacji. Wydaje się, że wysoka jakość materiału nasadzeniowego wraz z odpowiednim stanowiskiem pod sad to podstawowy warunek udanego biznesu ogrodniczego.

Materiał akceptowanej, dobrej jakości, w zależności od konkretnej sytuacji, może wymagać szczególnej staranności agrotechnicznej i dodatkowych nakładów dla zapewnienia dobrej kondycji przyszłego sadu. W trakcie przycinania po posadzeniu na miejsce stałe, należy bezwzględnie brać pod uwagę cechy jakościowe zakupionego materiału. Okulanty z rozbudowaną koronką (część nadziemna), które po posadzeniu nie będą nawadniane, należy przyciąć mocno. Okulanty, które będą nawadniane można przyciąć lekko lub pozostawić bez cięcia. Okulanty nie rozgałęzione (jednopędowe) trzeba skrócić tylko wtedy, gdy wymagać tego będzie formowanie przyszłej korony.

Formy koron stosowane w sadach

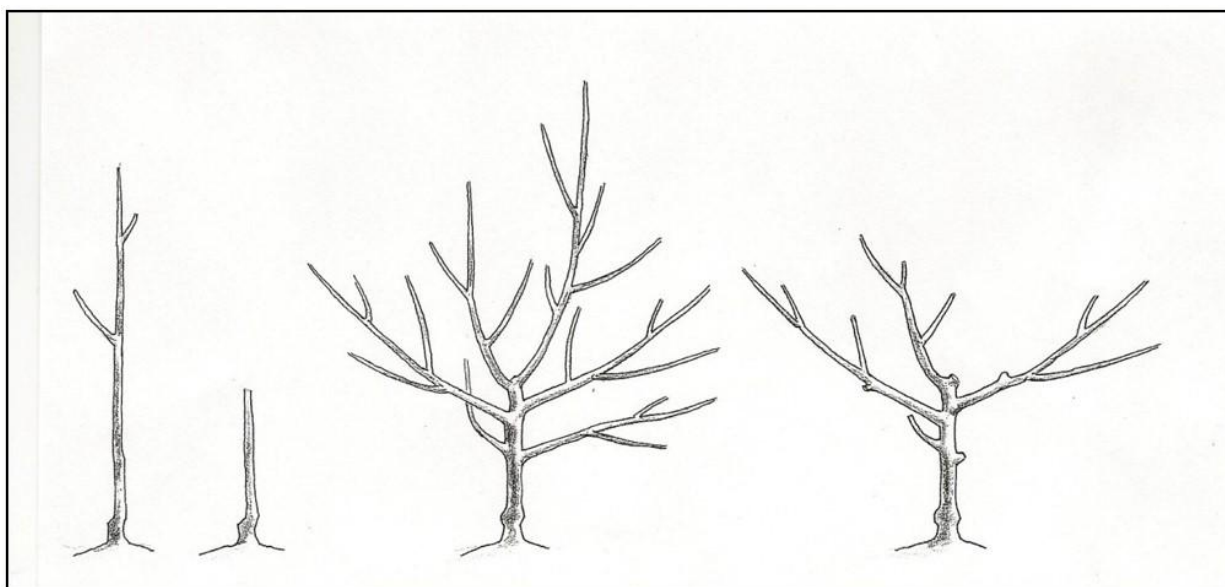
Formy koron dla drzew owocowych ogólnie można podzielić na a) przewodnikowe i b) pozbawione wyraźnego przewodnika, bez-przewodnikowe. Do koron bez-przewodnikowych należą korony krzaczaste, otwarte, pucharowe. Wśród koron przewodnikowych najpowszechniej stosowana jest korona stożkowa (wrzecionowa), w różnych modyfikacjach (wrzeciono klasyczne, wrzeciono wysmukłe, itp.). Korony drzew owocowych wszystkich gatunków można uformować w dowolnym kształcie (typie). Zarówno jabłoń jak i morelę można prowadzić w formie korony pucharowej (bez-przewodnikowa), stożkowej (przewodnikowa) lub rozpinanej (często z wieloma przewodnikami). Dokonując konkretnego wyboru trzeba pamiętać, że drzewa

bez-przewodnikowe wymagają dużo miejsca. Drzewa prowadzone na przewodniku potrzebują tego miejsca znacznie mniej.

Formowanie różnych typów koron

I. Korony bez-przewodnikowe, otwarte:

Okulanty przeznaczone do wyprowadzenia korony pucharowej, otwartej, przycinamy/skracamy ok. 40 cm od powierzchni gleby. Niskie przycięcie okulantów spowoduje wyrośnięcie, w ciągu pierwszego roku, kilku wyrównanych („równych sobie”) odgałęzień bocznych. Na nich w przyszłości będzie się opierała cała konstrukcja korony otwartej (rysunek poniżej, autor: Marek Morgaś).

II. Korony przewodnikowe:

Korona stożkowa.

Cięcie po posadzeniu, przycinanie okulantów przeznaczonych do wyprowadzenia korony stożkowej zawsze i przede wszystkim zależy od jakości samego okulanta. Po przycięciu, na okulancie powinien być wyraźnie widoczny jeden pęd najsilniejszy, czyli przewodnik, będący przedłużeniem pnia. Odgałęzienia boczne zawsze muszą być „słabsze” i odchodzić od

przewodnika pod szerokim kątem. Każdy pęd wyrastający pod ostrym kątem należy wyciąć. Tak zwany pierwszy okólek odgałęzień bocznych powinien wyrastać na wysokości ok. 50 cm od powierzchni gleby (fotografie poniżej, autor: Halina Morgaś). W tym kontekście trzeba pamiętać, że po przycięciu/ skróceniu przewodnika, jego przyszłe odgałęzienia boczne wyrosną w odległości od 15 do 40 cm od miejsca cięcia.

W przypadku okulantów nierozgałęzionych trzeba pamiętać, że jeżeli przytniemy taki okulant jednopędowy np. jabłoni na wysokości 70 cm od ziemi to pierwszy okólek odgałęzień bocznych utworzy się poniżej, na wysokości 50 cm od ziemi.

Korona kolumnowa, z cięciem odnawiającym.

Okulanty przeznaczone do wyprowadzenia korony kolumnowej (np. wiśnie do zbioru kombajnowego) przycinamy specyficznie. W tym przypadku pierwszy rok życia w sadzie przeznaczamy na umocnienie samego przewodnika. Jeżeli okulant jest jednopędowy, bez

Morgaś Halina, 2016. Znaczenie formowania początkowego drzew owocowych dla ich plenności i produktywności.

odgałęzień bocznych, to pozostawiamy go bez cięcia. Ewentualną korektę liczby czy jakości tworzących się odgałęzień bocznych prowadzimy latem. W innym przypadku konsekwentnie usuwamy wszystkie odgałęzienia boczne (fotografia poniżej, autor: Michał Florek).

Konieczne jest wycięcie (na 2-3 oczka) wszystkich pędów bocznych, które wyrosły jeszcze w szkółce. Dzięki temu przewodnik wzmocni się i będzie górował na pozostałych pędami w koronie. W taki sposób trzeba przycinać w szczególności okulanty tych gatunków, które mają skłonność do „gubienia” przewodnika, jak wiśnia lub morela.